

Т.В. АНДРІАНОВА, Ю.І. ГОЛУБЦОВА

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
Вул. Терещенківська, 2, МСП-1, Київ, 01601, Україна

ФІТОТРОФНІ АНАМОРФНІ ГРИБИ НОВГОРОД-СІВЕРСЬКОГО ПОЛІССЯ

К л ю ч о в і с л о в а: анаморфні гриби, Coelomycetes, Нурфоміцетес, Septoria, Phoma, Ramularia, нові види, Полісся, Україна

На Поліссі фітотрофні анаморфні гриби найменш вивчені у його східній частині, зокрема в Новгород-Сіверському Поліссі. Відомості про одиничні знахідки анаморфних мікроміцетів у регіоні містяться у працях С.Ф. Морочковського [7] і Т.О. Мережко [5]. Крім того, у випуску «Флори грибів України» присвяченому сферопсидальним грибам, Т.О. Мережко наводить дані з розповсюдження у Новгород-Сіверському Поліссі дев'яти анаморф з родів *Diplodia* Fr. та *Microdiplodia* Allesch. [6]. Загалом, за даними мікологічної колекції Національного гербарію України (КН) та публікацій, для території Новгород-Сіверського Полісся відомо 23 види анаморфних грибів родів *Alternaria* Nees (2), *Camarosporium* Link (3), *Cercospora* Fresen. (1), *Cytospora* Ehrenb. (1), *Diplodia* (5), *Microdiplodia* (4), *Phoma* Sacc. (2), *Phomopsis* (Sacc.) Bubák (1), *Phyllosticta* Pers. (1), *Septoria* Sacc. (2), *Stenella* Syd. (1) (табл. 1). Існуючі дані не репрезентують усієї різноманітності фітотрофних анаморфних грибів Новгород-Сіверського Полісся, що дало підставу для подальшого дослідження цієї групи на території регіону.

Матеріал і методи досліджень

Протягом вегетаційних сезонів 2003—2005 рр. у Глухівському, Кролевецькому, Середино-Будському, Шосткинському та Ямпільському районах Сумської, а також у Новгород-Сіверському, Коропському та Семенівському районах Чернігівської областей Ю.І. Голубцова збирала зразки анаморфних грибів. Досліджено всі основні типи рослинності Новгород-Сіверського Полісся. Межі цієї фізико-географічної області та своєрідні природні умови, що мають перехідний характер від поліських до лісостепових, розглянуто у низці публікацій різних років [1, 3, 4, 9]. Детальні маршрутні обстеження проведено на території природно-заповідних об'єктів — національних природних парків «Деснянсько-Старогутський» та «Мезинський», у заповідних урочищах і заказниках місцевого значення. Камеральну обробку матеріалу здійснювали Т.В. Андріанова та Ю.І. Голубцова за методиками, загальноприйнятими у мікологічних дослідженнях.

© Т.В. АНДРІАНОВА, Ю.І. ГОЛУБЦОВА, 2006

ISSN 0372-4123. Укр. ботан. журн., 2006, т. 63, № 5

615

Таблиця 1. Фітотрофні анаморфні гриби, відомі для Новгород-Сіверського Полісся за даними Національного гербарію України (КИ) та публікації до 2003 року

Анаморфний гриб	Живильна рослина	Джерело інформації
<i>Alternaria grossulariae</i> Jacz.	<i>Grossularia uva-crispa</i> (L.) Mill. subsp. <i>reclinata</i> (L.) Dostál	Якименко, 1949 (КИ)
<i>A. porri</i> (Ellis) Cif.	<i>Allium cepa</i> L.	Якименко, 1950 (КИ)
<i>Camarosporium henningsianum</i> Kabát et Bubák	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	Т.О. Мережко, 1972; 1988 (КИ)
<i>C. pseudoacaciae</i> Brunaud	<i>Robinia pseudoacaciae</i> L.	Т.О. Мережко, 1967; 1972 (КИ)
<i>C. subfenestratum</i> (Berk. et M.A. Curtis) Sacc.	<i>Robinia pseudoacaciae</i> L.	Т.О. Мережко, 1973 (КИ)
<i>Cercospora zebrina</i> Pass.	<i>Trifolium pratense</i> L.	С.Ф. Морочковський, 1949 (КИ)
<i>Cytospora occulta</i> Sacc.	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) P. Gaertn.	Л.В. Смик, 1973 (КИ)
<i>Diplodia amorphae</i> (Wallr.) Sacc.	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	[6]
<i>D. atrata</i> (Desm.) Sacc.	<i>Acer negundo</i> L.	«
<i>D. melaena</i> Lév.	<i>Ulmus glabra</i> Huds.	«
<i>D. subtecta</i> Fr.	<i>Acer campestre</i> L.	«
<i>D. tiliae</i> Fuckel	<i>Tilia cordata</i> Mill.	«
<i>Microdiplodia betulina</i> P. Henn.	<i>Betula pendula</i> Roth	«
<i>M. melaena</i> Allesch.	<i>Ulmus</i> sp.	«
<i>M. microsporella</i> (Sacc.) Allesch.	<i>Acer negundo</i> L.	«
<i>M. perpusilla</i> (Desm.) Tassi	<i>Acer campestre</i> L.	«
<i>Phoma argillaceae</i> (Bres.) Aa et Boerema	<i>Rubus idaeus</i> L.	Кекух, 1950 (КИ)
<i>P. robiniae</i> (Preuss.) Sacc.	<i>Robinia pseudoacaciae</i> L.	Т.О. Мережко, 1967 (КИ)
<i>Phomopsis salicina</i> (Westend.) Died.	<i>Salix alba</i> L.	Т.О. Мережко, 1968 (КИ)
<i>Phyllosticta minima</i> (Berk. et M.A. Curtis) Underw. et Earle	<i>Acer campestre</i> L.	Кекух, 1950 (КИ)
<i>Septoria helianthi</i> Ellis et Kellerm.	<i>Helianthus annuus</i> L.	[7]
<i>S. ribis</i> (Lib.) Westend.	<i>Grossularia uva-crispa</i> (L.) Mill. subsp. <i>reclinata</i> (L.) Dostál	Якименко, 1949 (КИ)
<i>Stenella sardoa</i> (Sacc.) U. Braun	<i>Peonia pergrina</i> L.	Кекух, 1949 (КИ)

Результати досліджень та їх обговорення

Мікологічне обстеження різних рослинних угруповань Новгород-Сіверського Полісся дало змогу авторам статті виявити 97 видів з 45 родів фітотрофних анаморфних грибів. Загалом, враховуючи попередні збори та публікації, зараз для території досліджень відомо 119 видів з 47 родів. Домінують целоміцети (Coelomycetes — 73,9 % від загального числа видів) порядків Melanconiales та Sphaeropsidales (табл. 2). Гіфоміцети (Hyphomycetes) становлять лише 26,1 % та представлені порядками Hyphomycetales, Stilbellales, Tuberculariales. Значна частка анаморфних грибів у Новгород-Сіверському Поліссі репрезентована сферопсидальними грибами (рис. 1), що, найімовірніше, пов'язано з їх екологічною лабільністю, здатністю легко переживати несприятливі екологічні умови. Найчастіше трапляються світлоспорові целоміцети (64 види). Це переважно гемібіотрофи, що зумовлюють плямистості листя та вражають гілки, як то гриби родів *Septoria* (22 види), *Phoma* (10), *Cytospora* (7), *Phomopsis* (3), *Asteromella* Pass. et Thüm. та *Phyllosticta* Pers. (по 2 види кожен). Темноспорові целоміцети представлені 24 видами, більшу частину з яких становлять сапротрофи та гемібіотрофи з родів *Diplodia* (9 видів), *Microdiplodia* та *Camarosporium* (по 4 види кожен), *Colletotrichum* Corda і *Seimatosporium* Corda (по 2 види кожен). У менш численній групі гіфоміцетів, виявлених на території досліджень, переважають темноспорові види родини *Dematiaceae* порядку Hyphomycetales (17 видів з 10 родів), більшість з яких є сапротрофами (рис. 1). Найчастіше серед них відзначено представників *Alternaria* та *Periconia* Tode (по 3 види), *Cercospora*, *Cladosporium* Link та *Passalora* Fr. (по 2 види). Світлоспорові (гіалінові) гіфоміцети (родина *Moniliaceae*) представлені лише гемібіотрофними родами *Ramularia* (10 видів), *Spermosporina* U. Braun та *Stenella* (по одному виду), які зумовлюють плямистості листя. Таким чином, провідними серед виявлених 47 родів анаморфних грибів Новгород-Сіверського Полісся є *Septoria*, *Phoma*, *Ramularia*, *Cytospora*, *Diplodia*, *Cladosporium*, *Periconia*, *Passalora*, *Asteromella*, *Colletotrichum* і *Seimatosporium*. З інших родів, поданих у списку грибів цієї статті, виявлені лише поодинокі види.

Таблиця 2. Розподіл фітотрофних анаморфних грибів Новгород-Сіверського Полісся за порядками

Hyphomycetes			Coelomycetes		
Порядок	Число		Порядок	Число	
	родів	видів		родів	видів
Hyphomycetales	13	29	Melanconiales	12	14
Stilbellales	1	1	Sphaeropsidales	21	74
Tuberculariales	1	1			
Разом	15	31	Разом	32	88
Всього анаморфних грибів: 119 видів 47 родів					

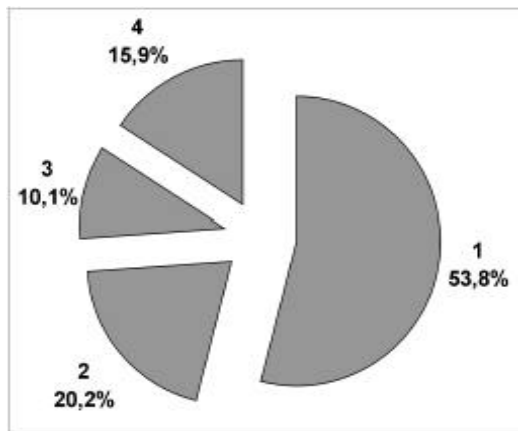

Рис. 1. Співвідношення світло- та темноспорових анаморфних грибів Новгород-Сіверського Полісся: 1 — світлоспорові целоміцети, 2 — темноспорові целоміцети, 3 — світлоспорові гіфоміцети, 4 — темноспорові гіфоміцети

Fig. 1. Proportion of hyalinosporous and dematiosporous anamorphic fungi of Novgorod-Sivers'k Polissia: 1 — hyalinous coelomycetes, 2 — dematiuous coelomycetes, 3 — hyalinous hyphomycetes, 4 — dematiuous hyphomycetes

У Новгород-Сіверському Поліссі фітотрофні анаморфні мікроміцети зібрані на 84 видах судинних рослин 67 родів 38 ро-

дин (табл. 3). Субстратом для їх розвитку переважно були рослини з родин *Rosaceae*, *Asteraceae*, *Fabaceae*, *Poaceae*, що є одними з провідних у систематичній структурі флори Українського Полісся. На рослинах саме цих родин зареєстровано від 16 до 6 анаморфних грибів. Слід зазначити, що на живиль-

Таблиця 3. Розподіл фітотрофних анаморфних грибів Новгород-Сіверського Полісся за родинями живильних рослин

Родина живильних рослин	Число видів живильних рослин	Число видів анаморфних грибів	Родина живильних рослин	Число видів живильних рослин	Число видів анаморфних грибів
<i>Aceraceae</i>	3	7	<i>Liliaceae</i>	1	1
<i>Alismataceae</i>	1	1	<i>Onagraceae</i>	1	1
<i>Apiaceae</i>	3	4	<i>Paeoniaceae</i>	1	1
<i>Asteraceae</i>	8	7	<i>Papaveraceae</i>	1	1
<i>Betulaceae</i>	4	4	<i>Pinaceae</i>	3	4
<i>Boraginaceae</i>	1	2	<i>Plantaginaceae</i>	1	1
<i>Caprifoliaceae</i>	2	4	<i>Poaceae</i>	4	6
<i>Caryophyllaceae</i>	1	1	<i>Polygonaceae</i>	4	6
<i>Chenopodiaceae</i>	3	2	<i>Primulaceae</i>	3	4
<i>Convallariaceae</i>	3	2	<i>Ranunculaceae</i>	1	1
<i>Convolvulaceae</i>	1	3	<i>Rhamnaceae</i>	1	1
<i>Corylaceae</i>	1	2	<i>Rosaceae</i>	9	16
<i>Crassulaceae</i>	1	1	<i>Salicaceae</i>	4	8
<i>Cyperaceae</i>	2	4	<i>Scrophulariaceae</i>	2	2
<i>Dipsacaceae</i>	1	2	<i>Tiliaceae</i>	1	2
<i>Ericaceae</i>	2	2	<i>Typhaceae</i>	1	1
<i>Fabaceae</i>	5	11	<i>Ulmaceae</i>	1	2
<i>Grossulariaceae</i>	1	2	<i>Urticaceae</i>	1	3
<i>Lamiaceae</i>	2	2	<i>Violaceae</i>	1	1

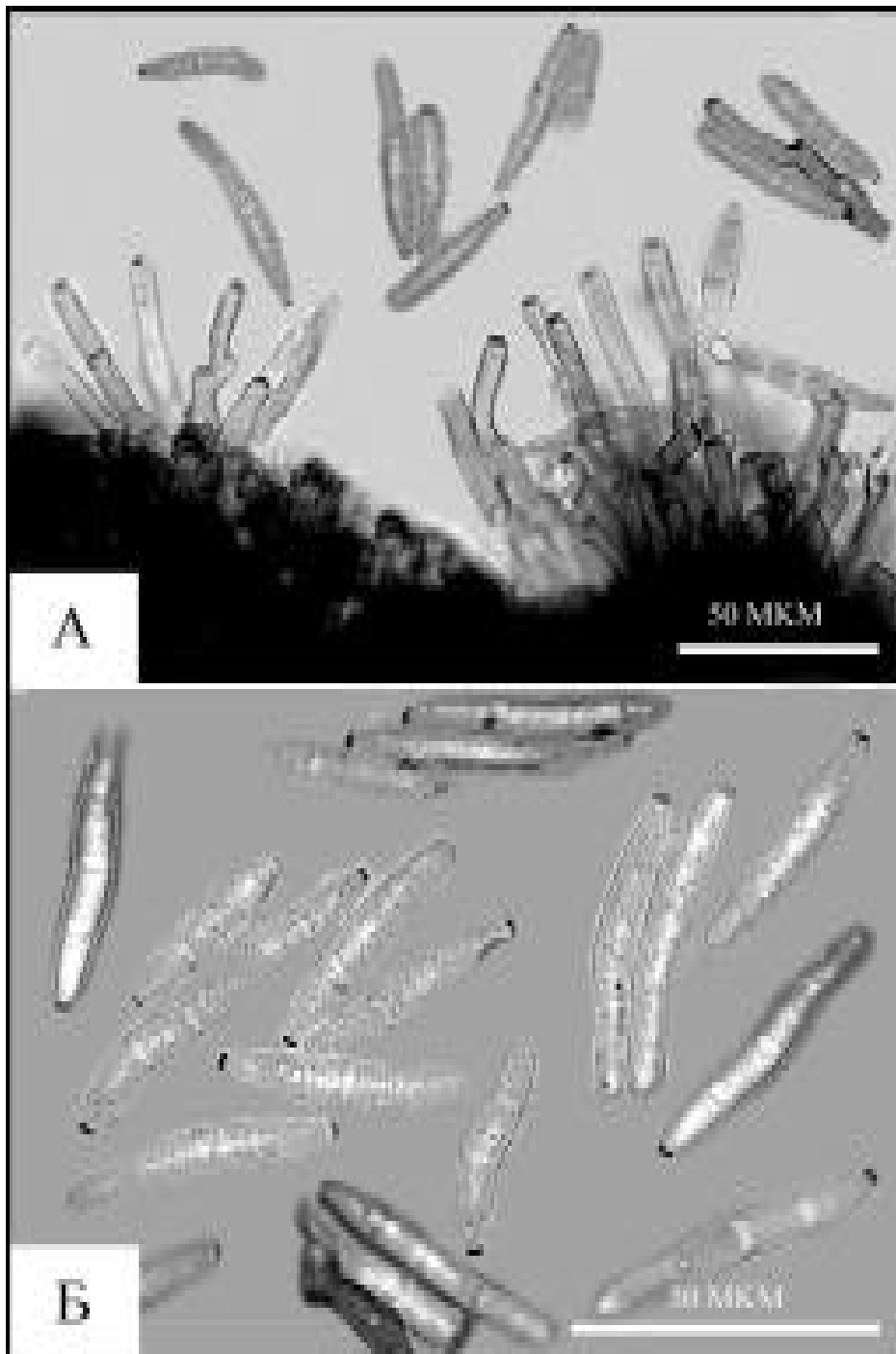

Рис. 2. *Passalora dubia* (Riess) U. Braun на листках *Axyris amaranthoides* L.: А — кондієносці та конідії; Б — конідії

Fig. 2. *Passalora dubia* (Riess) U. Braun on leaves of *Axyris amaranthoides* L.: А — conidiophores and conidia; Б — conidia

них рослинах родин *Salicaceae*, *Aceraceae* та *Polygonaceae*, котрі не є домінуючими у флорі Полісся, також виявлено значне число цих грибів (8, 7 та 6 видів, відповідно). Така особливість, вірогідно, зумовлена специфічністю рослинності регіону, на території якого великі площі займають заплавні ландшафти, де представники родів *Salix* L. та *Rumex* L. є численними, а також значним поширенням насаджень видів роду *Acer* L.

За результатами досліджень уперше на території України зареєстровано шість видів анаморфних грибів: *Alysidium resinae* (Fr.) M.B. Ellis var. *microsporum* B. Sutton, *Bactridium flavum* Kunze, *Choanatiara lunata* DiCosmo et Nag Raj, *Cytoplacosphaeria rimosa* (Oudem.) Petr., *Fusicladium romellianum* Oud. et S. Hughes. Детальні діагнози та ілюстрації нових видів, а також особливості їх розповсюдження подаються в окремій публікації. Крім того, новими для Лівобережної України виявилися шість видів, а для всього Українського Полісся — сім. Для *Passalora dubia* (Riess) U. Braun (рис. 2) представлено нову живильну рослину *Axyris amaranthoides* L., яка нещодавно вперше зареєстрована у складі адвентивної флори України [8]. Загалом слабка вивченість Новгород-Сіверського Полісся та різноманітність його природних умов зумовили знахідки 96 видів фіто-трофних анаморфних грибів, нових для цієї території.

У представленому нижче списку видів анаморфних грибів наведено живильні рослини, вказано місця та дати знаходження грибів, особливості їх поширення¹. Для голоморфних видів подано назви телеоморф, які, проте, автори на території досліджень не знаходили. Слід також зазначити, що з наведеного списку анаморфних грибів лише *Diplodia atrata* (Desm.) Sacc. була відома для території Новгород-Сіверського Полісся раніше (КШ).

Список анаморфних грибів

HYPHOMYCETES

Alternaria Nees

Alternaria tenuissima (Kunze ex Pers.) Wiltshire

На сухих стеблах *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, дубово-сосновий ліс, 02.09.2003 (збір. І.О. Дудка).
На сухих стеблах *Rumex confertus* Willd. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Черешеньки, НППМ, заплава р. Десни, луки, 20.08.2004.

¹ У списку видів прийнято такі скорочення: Сумська область — Сум. обл., Чернігівська область — Черніг. обл., Середино-Будський район — С.-Буд. р-н, Коропський р-н — Короп. р-н, Глухівський р-н — Глухів. р-н, Ямпільський р-н — Ямпіл. р-н, Кролевецький р-н — Крол. р-н, Новгород-Сіверський р-н — Новг.-Сівер. р-н, Семенівський р-н — Семен. р-н, НППДС — національний природний парк «Деснянсько-Старогутський», НППМ — національний природний парк «Мезинський», БЗМЗ — ботанічний заказник місцевого значення, ЗЗМЗ — зоологічний заказник місцевого значення, ЛЗМЗ — лісовий заказник місцевого значення, ЗУ — заповідне урочище.

Soc. *Cladosporium herbarum* (Pers.: Fr.) Link var. *macrocarpum* (Preuss)
М.Н.М. Но et Dugan, *Colletotrichum dematium* (Pers. ex Fr.) Grove.

На сухих листках *Carex pilosa* Scop. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісо-
парк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005.

***Alysidium* Kunze**

***Alysidium resinae* (Fr.) M.B. Ellis var. *microsporum* B. Sutton**

Soc. *Mollisia ligni* (Desm.) P. Karst.

На деревині *Corylus avellana* L. — Сум. обл., Глухів. р-н, с. Червоне, дубово-
сосновий ліс, 05.05.2005. Новий для України.

***Arthrimum* Kunze**

***Arthrimum arundinis* (Corda) Dyko et B. Sutton** (рис. 3), телеоморфа *Apiospora*
montagnei Sacc.

На сухих стеблах *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. — Сум. обл., Ямпіл.
р-н, с. Ломленка, ЗУ «Ломленка», заплава р. Івотка, 21.09.2003; с. Олине,
трав'яне болото, 20.09.2003; там само, мезотрофне болото, 06.08.2004; смт Све-
са, деградує сфагнове болото, 20.09.2004; Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Труб-
чевська, НППДС, кв. 76, заплава р. Черні, вільхове болото, 05.10.2004; ма-
совий розвиток. Новий для Полісся.

***Bactridium* Kunze**

***Bactridium flavum* Kunze**

На гнилій деревині — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Вишеньки, НППМ, дубо-
вий ліс ліщиновий, 17.08.2004; зрідка. Новий для України.

***Cercospora* Fresen.**

***Cercospora beticola* Sacc.**

На живих листках *Beta vulgaris* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Великий Ліс,
городи, 19.08.2004; на нижніх листках, незначна плямистість.

***Chloridium* Link**

***Chloridium virescens* (Pers.) W. Gams et Hol.-Jech.**, телеоморфа *Chaetosphaeria*
vermicularioides (Sacc. et Roum.) W. Gams et Hol.-Jech.

На гнилій деревині — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Олине, чагарникове болото,
21.09.2003 [2].

***Cladosporium* Link**

***Cladosporium herbarum* (Pers.: Fr.) Link**

На опалому листі *Populus tremula* L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Ленінське, БЗ
«Ставище», сосновий ліс, 28.09.2004. На сухих колосках *Secale cereale* L. —
Черніг. обл., Короп. р-н, с. Великий Ліс, поле, 19.08.2004. На листках
Thalictrum minus L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Грузьке, ЗЗ «Кочубеївський»,
насадження сосни, 29.07.2004.

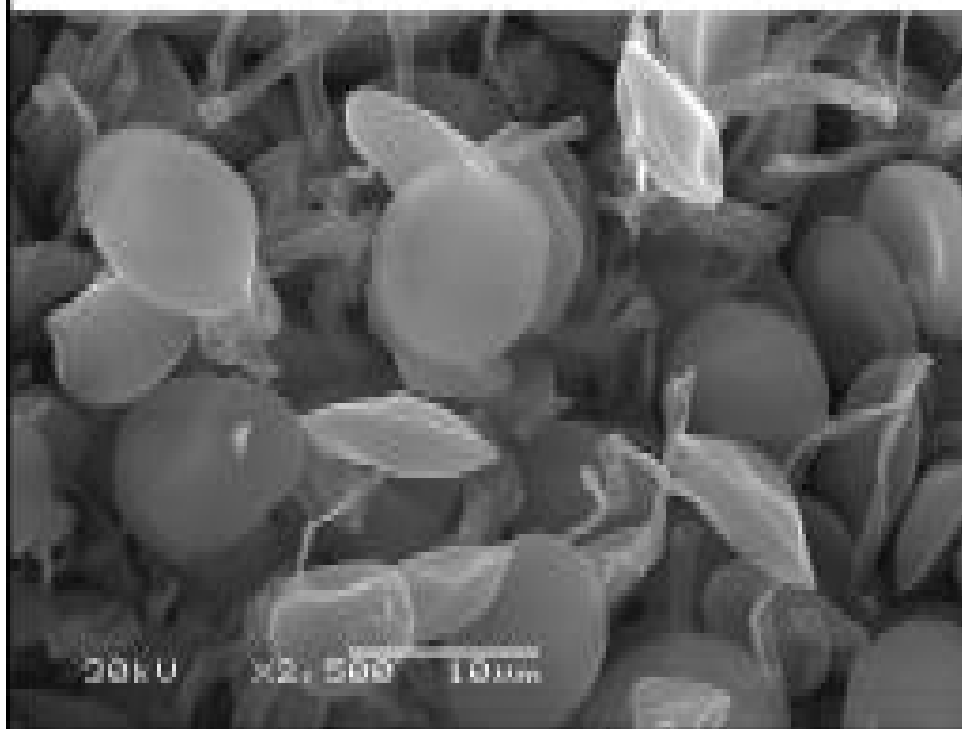
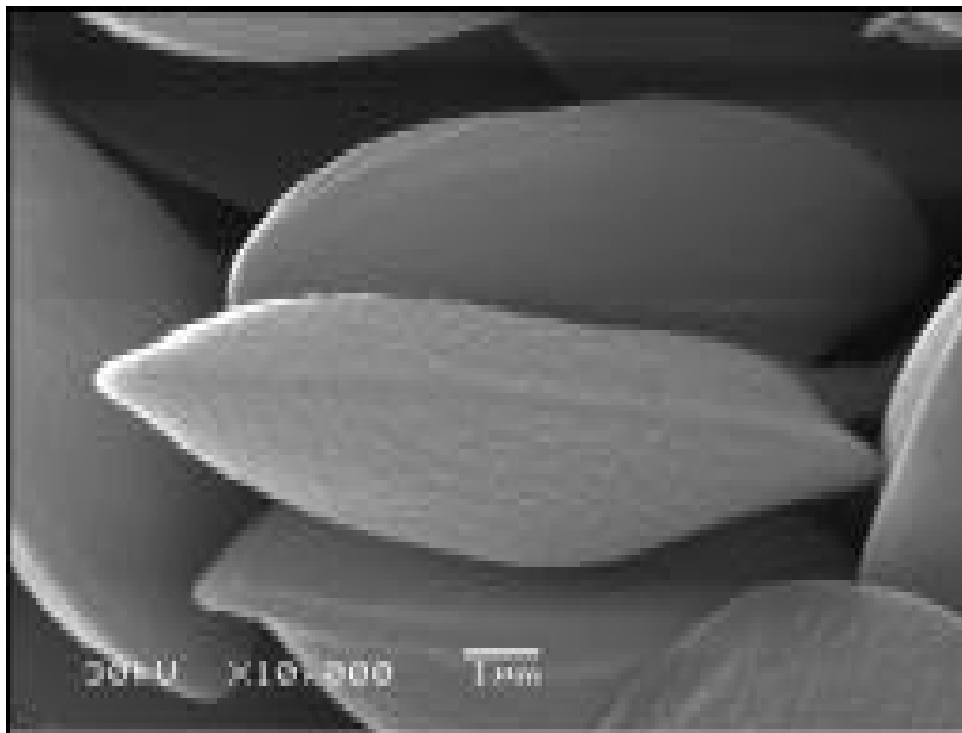

Рис. 3. *Arthrimum arundinis* (Corda) Dyko & B. Sutton.

Fig. 3. *Arthrimum arundinis* (Corda) Dyko & B. Sutton.

***C. herbarum* (Pers.: Fr.) Link var. *macrocarpum* (Preuss) M.H.M. Ho et Dugan**
Soc. *Alternaria tenuissima* (Kunze ex Pers.) Wiltshire, *Colletotrichum dematium* (Pers. ex Fr.) Grove.

На сухих листках *Carex pilosa* Scop. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005.

***C. oxysporum* Berk. et M.A. Curtis**

На живих листках *Vaccinium myrtillus* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, сосновий ліс зеленомоховий, 16.06.2005; зрідка.

***Fusicladium* Bonord.**

***Fusicladium romellianum* Ondřej**

На живих листках *Populus tremula* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, сосновий ліс зеленомоховий, 16.06.2005; незначне ураження нижніх листків. Новий для України.

***Passalora* Fr.**

***Passalora dubia* (Riess) U. Braun**

На живих листках *Achyris amaranthoides* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, рудеральний фітоценоз, 28.08.2005 (зібр. С.М. Панченко), зрідка. Нова живильна рослина. На живих листках *Chenopodium urbicum* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Бужанка, НППМ, узбіччя ґрунтової дороги, 18.08.2004; с. Вишеньки, рудеральний фітоценоз, 18.08.2004; спричинює масове ураження у вигляді плямистості.

***P. ferruginea* (Fuckel) U. Braun et Crous**

На живих листках *Artemisia absinthium* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, кв. 108, заплава р. Улиці, 18.08.2003; значне ураження.

***Periconia* Tode**

***Periconia byssoides* Pers.: Fr.**

Soc. *Phaeosphaeria eustoma* (Fuckel) L. Holm

На сухих стеблах *Poaceae* gen. *indet.* — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Кремський Бугор, заплава р. Десни, луки, 09.07.2005. На сухих стеблах трав'янистої рослини — Сум. обл., м. Кролевець, с. Реутинці, заплава р. Реті, 27.07.2004.

***P. cookei* E.W. Mason et M.B. Ellis**

Soc. *Leptosphaeria doliolum* (Pers.) Ces. et De Not.

На сухих стеблах *Urtica* sp. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Воздвиженське, лісопосадка, 19.09.2004.

***P. curta* (Berk.) E.W. Mason et M.B. Ellis**

На сухих листках *Carex rostrata* Stokes — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, мезотрофне болото, 15.06.2005.

***Phragmocephala* E.W. Mason et S. Hughes**

***Phragmocephala elliptica* (Berk. et Broome) S. Hughes**

На сухих стеблах *Filipendula denudata* (J.Presl et C. Presl) Fritsch — Черніг. обл.,

Короп. р-н, с. Великий Ліс, НППМ, трав'яне болото, 19.08.2004. Новий для України.

Ramularia Unger

Ramularia cylindroides Sacc.

Сос. *Colletotrichum dematium* (Pers. ex Fr.) Grove.

На живих листках *Pulmonaria obscura* Dumort. — Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 12.08.2005; незначна плямистість.

R. gei (A.G. Eliasson) Lindr.

На живих листках *Geum urbanum* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005; зрідка.

R. inaequale (Preuss) U. Braun, телеоморфа *Mycosphaerella hieracii* (Sacc. et Briard) Jaap

На живих листках *Taraxacum officinale* Wigg. — Сум. обл., м. Середина Буда, рудеральний фітоценоз, 14.06.2005; масовий розвиток. На живих листках *Picris hieracioides* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, дубовий ліс, 24.09.2005.

R. lactea (Desm.) Sacc., телеоморфа *Mycosphaerella violae* Potebnia

На живих листках *Viola canina* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Лісконоги, сосновий ліс, 11.07.2005; масове ураження.

R. pratensis Sacc.

На живих листках *Rumex acetosa* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, луки, 23.09.2004; незначне ураження. Новий для Полісся.

R. rhabdospora (Berk. et Broome) Nannf.

На живих листках *Plantago major* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 12.08.2005; масове ураження. Новий для Полісся.

R. sambucina Sacc.

На живих листках *Sambucus racemosa* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Криски, НППМ, березовий ліс ліщиновий, 25.09.2005; трапляється зрідка.

R. tricherae Lindr.

На живих листках *Knautia arvensis* (L.) Coult. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Криски, НППМ, березовий ліс ліщиновий, 25.09.2005; незначне ураження. Новий для Полісся.

R. urticae Ces., телеоморфа *Mycosphaerella superflua* (Auersw.) Petr.

На живих листках *Urtica dioica* L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Грузьке, 33 «Кочубеївський», вільховий ліс, 29.07.2004; Шостк. р-н, с. Гамаліївка, рудеральний фітоценоз, 26.09.2005; переважно на нижніх і середніх листках.

R. variabilis Fuckel, телеоморфа *Mycosphaerella mariae* (Sacc. et Bommer) Lindau

На живих листках *Verbascum thapsus* L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Реутинці, заплава р. Реті, луки, 27.07.2004; незначне ураження.

***Spermosporina* U. Braun**

***Spermosporina alismatis* (Oudem.) U. Braun**

На живих листках *Alisma plantago-aquatica* L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Реутинці, заплава р. Реті, 27.07.2004; значний розвиток на нижніх листках.

***Trimmatostroma* Corda**

***Trimmatostroma betulinum* (Corda) S. Hughes**

На сухих гілках *Salix* sp. — Сум. обл., Шостк. р-н, с. Пирогівка, заплава р. Десни, 19.04.2005. Новий для Лівобережної України.

COELOMYCETES

***Asteroma* DC.**

***Asteroma frondicola* (Fr. ex Ficus et C. Schub.) M. Morelet**

На живих листках *Populus tremula* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Ломленка, ЗУ «Ломленка», заплава р. Івотки, 21.09.2003; Черніг. обл., Короп. р-н, с. Криски, НППМ, березово-осиковий ліс, 24.09.2005; масове ураження.

***Asteromella* Pass. et Thüm.**

***Asteromella aegopodii* (Curr.) Petr.**, телеоморфа *Mycosphaerella podagrariae* (Fr.) Petr.

На живих листках *Aegopodium podagraria* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Бужанка, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 17.08.2004; с. Вишеньки, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 17.08.2004; с. Розльоти, НППМ, дубово-сосновий ліс, 18.08.2004; смт Понорниця, НППМ, липово-дубовий ліс, 13.08.2005.

***A. borszczowii* (Thüm.) Aa**, телеоморфа *Mycosphaerella jaczewskii* Potebnia

На живих листках *Caragana arborescens* Lam. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, осиково-березовий ліс, 24.09.2005.

***Ascochyta* Lib.**

***Ascochyta calystegiae* Sacc.**

Сoc. *Phoma herbarum* Westend., *Septoria calystegiae* Westend.

На живих листках *Calystegia sepium* (L.) R. Br. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Мезин, НППМ, заплава р. Десни, луки, 23.09.2005; зрідка.

***Camarasporium* Schulzer**

***Camarasporium robiniae* (Westend.) Sacc.**

На сухих гілках *Robinia pseudoacacia* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, лісопосадка, 25.09.2005.

***Choanatiara* DiCosmo**

***Choanatiara lunata* DiCosmo et Nag Raj**

На всихаючій хвої *Pinus sylvestris* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, сосновий ліс зеленомоховий, 05.10.2004. Новий для України.

***Colletotrichum* Corda**

***Colletotrichum dematium* (Pers.) Grove**

На нижніх всихаючих листках *Sedum acre* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний сосновий ліс лишайниковий, 14.06.2005. На всихаючих листках *Convallaria majalis* L. — Сум. обл., Шостк. р-н, с. Богданка, ЛЗ «Богданівський», сосновий ліс, 23.06.2004.

Сос. *Alternaria tenuissima* (Kunze ex Pers.) Wiltshire, *Cladosporium herbarum* (Pers.: Fr.) Link var. *macrocarpum* (Preuss) M.H.M. Ho et Dugan

На сухих листках *Carex pilosa* Scop. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005.

Сос. *Ramularia cylindroides* Sacc.

На листках *Pulmonaria obscura* Dumort. — Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 12.08.2005.

***C. gloeosporioides* (Penz.) Penz. et Sacc.**, телеоморфа *Glomerella cingulata* (Stoneman) Spauld. et H. Schrenk

На живих листках *Sambucus nigra* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, мішаний листяний ліс, 25.09.2005; переважно на нижніх листках, зрідка.

***Cytoplasphaeria* Petr.**

***Cytoplasphaeria rimosa* (Oudem.) Petr.**

На сухих стеблах *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Олине, мезотрофне сфагнове болото, 19.09.2004; зрідка. Новий для України.

***Cytospora* Ehrenb.**

***Cytospora ambiens* (Nitschke) Sacc.**, телеоморфа *Valsa ambiens* (Pers.) Fr.

На гілках *Acer platanoides* L. — Черніг. обл., Семен. р-н, с. Угли, дубово-сосновий ліс, 21.06.2004. На гілках *Alnus glutinosa* (L.) P. Gaertn. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, вільхове болото, 24.09.2004. На гілках *Betula pendula* Roth — Сум. обл., Крол. р-н, с. Білогриве, ЗУ «Білогриве», дубовий ліс, 29.07.2004; Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, осиково-березовий ліс, 25.09.2005. На гілках *Betula pubescens* Ehrh. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, мезотрофне болото, 06.10.2004.

***C. fertilis* Sacc.**, телеоморфа *Valsella fertilis* (Nitschke) Sacc.

На гілках *Salix fragilis* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Вишеньки, НППМ, заплава р. Десни, 16.08.2004.

***C. horrida* Sacc.**

На гілках *Tilia cordata* Mill. — Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, липово-дубовий ліс, 12.08.2005.

C. pinastri Sacc., телеоморфа *Valsa friesii* (Duby) Fuckel

На гілках *Pinus sylvestris* L. — Сум. обл., Шостк. р-н, с. Богданка, ЛЗ «Богданівський», сосновий ліс, 23.06.2004.

C. robiniae Schwein.

На гілках *Robinia pseudoacacia* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Будище, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 22.09.2005.

C. stenospora Sacc., телеоморфа *Valsa stenospora* Tul. et C. Tul.

На *Alnus glutinosa* (L.) P. Gaertn. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, заплава р. Черні, вільховий ліс, 07.10.2004.

***Dinemasporium* Lév.**

***Dinemasporium strigosum* (Pers.) Sacc.**, телеоморфа *Phomatospora dinemasporium* J. Webster

На сухих стеблах *Poaceae gen. indet.* — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, луки, 17.06.2005; зрідка.

***Diplodia* Fr.**

***Diplodia atrata* (Desm.) Sacc.**

На гілках *Acer negundo* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Черешеньки, лісопосадка, 11.08.2005.

***D. betulae* Westend.**

На гілках *Betula pendula* Roth — Черніг. обл., Короп. р-н, с. м.т. Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 13.08.2005.

***D. caraganae* Schnabl.**

На гілках *Caragana arborescens* Lam. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Вишеньки, НППМ, лісопосадка, 11.08.2005.

***D. herbarum* (Corda) Lév.**

На сухих стеблах *Asteraceae gen. indet.* — Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, луки, 13.08.2005.

***D. malorum* Fuckel**

На гілках *Malus domestica* Borkh. — Черніг. обл., м. Семенівка, сад, 03.09.2005.

***Diplodina* Westend.**

***Diplodina acerina* (Pass.) B. Sutton**

На гілках *Acer negundo* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, посадка, 14.06.2005.

***Diplosporonema* Höhn.**

***Diplosporonema delastrei* (Delacr.) Höhn. ex Petr.**

На живих листках *Melandrium album* (Mill.) Garcke — Сум. обл., Шостк. р-н, с. Богданка, ЛЗ «Богданівський», сосновий ліс, 23.06.2004; масове ураження рослин.

***Discogloeum* Petr.**

***Discogloeum innumerabile* (Peck) Syd.**

На живих листках *Amelanchier ovalis* Medik. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н,

с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний дубово-сосновий ліс, 14.06.2005. Новий для Лівобережної України.

***Leptostroma* Fr.**

***Leptostroma hysteroioides* Fr. f. *graminicola* De Not.**, телеоморфа *Lophodermium arundinaceum* (Schrad.) Chevall.

На сухих стеблах *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Олине, чагарникове болото, 19.09.2004; зрідка.

***Microsphaeropsis* Höhn.**

***Microsphaeropsis olivacea* (Bonord.) Höhn.**

Сос. *Phoma macrostoma* Mont., *Seimatosporium lichenicola* (Corda) Shoemaker et E. Müll.

На живих листках *Malus domestica* Borkh. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Воздвиженське, сад, 19.09.2004.

***Monostichella* Höhn.**

***Monostichella salicis* (Westend.) Arx**, телеоморфа *Drepanopeziza salicis* (Tul. et C. Tul.) Höhn.

На живих листках *Salix fragilis* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, заплава р. Улиці, 04.10.2004.

***Muxothyrium* Bubák et Kabát**

***Muxothyrium leptideum* (Fr.) Bubák et Kabát**

На живих листках *Vaccinium vitis-idaea* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, сосновий ліс чорницевий, 26.05.2005; Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Роговка, сосновий ліс злаково-зеленомоховий, 10.07.2005; масовий розвиток, незначне ураження. Новий для Лівобережної України.

***Pestalotiopsis* Steyaert**

***Pestalotiopsis stevensonii* (Peck) Nag Raj**

На сухій хвої *Pinus banksiana* Lamb. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний дубово-сосновий ліс, 14.06.2005, зрідка. Новий для Лівобережної України.

***Phloeospora* Höhn.**

***Phloeospora padi* (Lib.) Arx**, телеоморфа *Blumeriella jaapii* (Rehm) Arx

На живих листках *Cerasus vulgaris* Mill. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Черешеньки, сад, 20.08.2004; переважно на нижніх листках.

***Phoma* Sacc.**

***Phoma acetosellae* (A.L. Sm. et Ramsb.) Aa et Boerema**

На живих листках *Rumex acetosella* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний дубово-сосновий ліс, 14.06.2005; зрідка.

***P. exigua* Desm.**

На живих листках *Pyrus communis* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Юхново, схили балки, 20.06.2004.

***P. exigua* Desm. var. *viburni* (Roum. ex. Sacc.) Boerema**

На живих листках *Viburnum opulus* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, смт Свеса, присадибні ділянки, 20.09.2004; незначне ураження, зрідка.

***P. herbarum* Westend.**

Сос. *Ascochyta calystegiae* Sacc., *Septoria calystegiae* Westend.

На листках *Calystegia sepium* (L.) R. Br. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Мезин, НППМ, заплава р. Десни, луки, 23.09.2005.

На сухих стеблах *Urtica dioica* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, сосновий ліс ліщиновий, 24.05.2005. На сухих стеблах трав'янистої рослини — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, узлісся, 23.09.2005.

***P. lupini* Ellis et Everh.**

На живих листках *Lupinus polyphyllus* Lindl. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, осиково-березовий ліс, 24.09.2005; Сум. обл., Шостк. р-н, с. Гамаліївка, рудеральний фітоценоз, 26.09.2005; масовий розвиток.

***P. macrostoma* Mont.**

Сос. *Microsphaeropsis olivacea* (Bonord.) Höhn., *Seimatosporium lichenicola* (Corda) Shoemaker et E. Müll.

На живих листках *Malus domestica* Borkh. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Воздвиженське, сад, 19.09.2004. Черніг. обл., м. Новгород-Сіверський, сад, 15.07.2005; зрідка. На гілках *Robinia pseudoacacia* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Великий Ліс, НППМ, лісопосадка, 12.08.2005.

***P. pomorum* Thüm.**

На живих листках *Pyrus communis* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Туранівка, сад, 06.08.2004.

***P. poolensis* Taubenh var. *verbascicola* (Ellis et Kellerm.) Aa et Boerema**

На живих листках *Verbascum* sp. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, заплава р. Улиці, луки, 25.05.2005.

***P. typhina* (Sacc. et Malbr.) Aa, телеоморфа *Pleospora typhicola* (Cooke) Sacc.**

На живих листках *Typha latifolia* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Юхново, заплава р. Десни, 20.06.2004; Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Олине, трав'яне болото, 04.08.2004 [2]; зрідка, незначне ураження.

***Phomopsis* (Sacc.) Bubák**

***Phomopsis achilleae* (Sacc.) Höhn.**, телеоморфа *Diaporthe orthoceras* (Fr.) Nitschke
На сухих стеблах *Achillea* sp. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, заплава р. Улиці, 25.05.2005. Новий для Полісся.

***P. revellens* (Sacc.) Höhn.**, телеоморфа *Diaporthe revellens* Nitschke

На опалих плодах *Corylus avellana* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Великий Ліс, НППМ, кленово-липово-дубовий ліс, 19.08.2004.

***Phyllosticta* Pers.**

***Phyllosticta cruenta* (Kunze) J. Kickx**, телеоморфа *Guignardia reticulata* (DC.)
На живих листках *Polygonatum multiflorum* (L.) All. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, дубово-сосновий ліс, 16.09.2003; Шостк. р-н, с. Пирогівка, сосновий ліс, 22.06.2004; Крол. р-н, с. Грузьке, 33 «Кочубеївський», сосновий ліс, 29.07.2004; Ямпіл. р-н, с. Туранівка, ЗУ «Туранівська дача», сосновий ліс злаково-зеленомоховий, 05.08.2004; Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, дубово-сосновий ліс, 18.08.2004; там само, дубовий ліс ліщиновий, 18.08.2004; Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний кленово-липово-дубовий ліс, 23.09.2004; Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 12.08.2005. На *P. odoratum* (Mill.) Druce — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний сосновий ліс, 14.06.2005; Шостк. р-н, с. Пирогівка, сосновий ліс, 22.06.2004; масовий розвиток.

***Pilidium* Kunze**

***Pilidium acerinum* (Alb. et Schwein.) Kunze**

На живих листках *Frangula alnus* Mill. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, осиково-березовий ліс ліщиновий, 24.09.2005; зрідка.

***Placosphaeria* (De Not.) Sacc.**

***Placosphaeria trifolii* (Pers.: Fr.) Traverso**, телеоморфа *Cymadothea trifolii* (Kill.) F.A. Wolf

На живих листках *Trifolium repens* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005.

***Polystigmina* Sacc.**

***Polystigmina rubra* (Desm.) Sacc.**, телеоморфа *Polystigma rubrum* (Pers.) DC.

На живих листках *Prunus domestica* L. — Сум. обл., м. Шостка, присадибні ділянки, 22.07.2004; незначне ураження.

***Rhabdospora* (Durieu et Mont. ex Sacc.) Sacc.**

***Rhabdospora inaequalis* (Sacc. et Roum.) Sacc.**

На сухих гілках *Sorbus aucuparia* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, сосновий ліс зеленомоховий, 26.05.2005.

***Seimatosporium* Corda**

***Seimatosporium lichenicola* (Corda) Shoemaker et E. Müll.** (= *Sporocadus lichenicola*

Corda), телеоморфа *Discostroma corticola* (Fuckel) Brockmann

Сос. *Microsphaeropsis olivacea* (Bonord.) Höhn., *Phoma macrostoma* Mont.

На живих листках *Malus domestica* Borkh. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Воздвиженське, сад, 19.09.2004; зрідка.

***S. salicinum* (Corda) Nag Raj**

На живих листках *Salix fragilis* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, заплава р. Улиці, 04.10.2004.

***Septoria* Sacc.**

***Septoria aegopodii* Desm.**

На живих листках *Aegopodium podagraria* L. — Сум. обл., Крол. р-н, с. Грузьке, ЗУ «Ділянка лісу», дубовий ліс, 28.07.2004; ЗЗ «Кочубеївський», дубово-сосновий ліс, 29.07.2004; масове ураження, часто.

***S. aegopodina* Sacc.**, телеоморфа *Mycosphaerella podagrariae* (Fr.) Petr.

На живих листках *Pimpinella saxifraga* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Мезин, НППМ, луки, 23.09.2005.

***S. bromi* Sacc.**

На живих листках *Bromus hordeaceus* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005; незначне ураження, на нижніх листках.

***S. calystegiae* Westend.**

Сoc. *Ascochyta calystegiae* Sacc., *Phoma herbarum* Westend.

На живих листках *Calystegia sepium* (L.) R. Br. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Мезин, НППМ, заплава р. Десни, луки, 23.09.2005; масовий розвиток. Новий для Полісся.

***S. caraganae* P. Henn.** (= *Phloeospora caraganae* Jacz.), телеоморфа *Mycosphaerella jaczewskii* Potebnia

Сoc. *Uromyces laburni* (DC.) G.H. Otth

На живих листках *Caragana arborescens* Lam. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, лісопосадка, 18.08.2004; масове ураження.

***S. chelidonii* (Lib.) Desm.**

На живих листках *Chelidonium majus* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005; досить звичайний.

***S. erigerontis* Peck**

На живих листках *Phalacrolooma annuum* (L.) Dumort. — Сум. обл., м. Кролевець, рудеральний фітоценоз, 27.07.2004; Ямпіл. р-н, с. Воздвиженське, сад, 19.09.2004; часто.

***S. galeopsidis* Westend.**

На живих листках *Galeopsis bifida* Voenn. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, сосновий ліс зеленомоховий, 12.07.2005; ураження нижніх та середніх листків.

***S. kaznowskii* M.I. Nikol.**

Сoc. *Erysiphe trifolii* Grev.

На живих листках *Lupinus polyphyllus* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, березово-осиковий ліс, 18.08.2004. Новий для Лівобережної України.

***S. leucanthemi* Sacc. et Speg.**

На живих листках *Leucanthemum vulgare* Lam. — Сум. обл., м. Середина Буда, газон, 14.06.2005; трапляється зрідка.

***S. lysimachiae* (Lib.) Westend.**

На живих листках *Lysimachia nummularia* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Кремський Бугор, заплава р. Десни, луки, 09.07.2005; зрідка.

***S. magnusiana* Allesch.**

На живих листках *Filipendula denudata* (J.Presl et C. Presl) Fritsch — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Кремський Бугор, заплава р. Десни, 09.07.2005; незначне ураження. Новий для Лівобережної України.

***S. oenotherae* Westend.**

На живих листках *Oenothera biennis* L. — Сум. обл., Шостк. р-н, с. Пирогівка, дубово-сосновий ліс, 22.06.2004; м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005; Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, луки, 11.07.2005; часто.

***S. polygonorum* Desm.**

На живих листках *Persicaria maculosa* S.F. Gray — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Вишеньки, рудеральний фітоценоз, 18.08.2004; зрідка, ураження нижніх листків.

***S. pyricola* Desm., телеоморфа *Mycosphaerella pyri* (Auersw.) Boerema**

На живих листках *Prunus domestica* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Юхново, схили балки, 20.06.2004; Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Туранівка, сосновий ліс, 03.08.2004; Черніг. обл., Короп. р-н, с. Бужанка, НППМ, дубовий ліс, 17.08.2004; Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, 16.06.2005; Черніг. обл., Короп. р-н, смт Понорниця, НППМ, дубовий ліс ліщиновий, 12.08.2005; с. Мезин, НППМ, заплава р. Десни, луки, 23.09.2005.

***S. rubi* Westend., телеоморфа *Mycosphaerella rubi* Roark**

На живих листках *Rubus caesius* L. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Вишеньки, НППМ, заплава р. Десни, 16.08.2004; Новг.-Сівер. р-н, с. Пушкарі, заплава р. Десни, 09.07.2005.

***S. sambucina* Peck**

На живих листках *Sambucus racemosa* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, сосновий ліс зеленомоховий, 15.06.2005; незначне ураження.

***S. scabiosicola* Desm.**

На живих листках *Knautia arvensis* (L.) Coult. — Черніг. обл., Короп. р-н, с. Розльоти, НППМ, узлісся осиково-березового лісу, 24.09.2005; масове ураження.

***S. stachydis* Roberge**

На живих листках *Stachys sylvatica* L. — Сум. обл., м. Середина Буда, лісопарк «Мірщина», дубовий ліс, 13.06.2005; зрідка. Новий для Полісся.

***S. trientalis* (Lasch) Sacc.**

На живих листках *Trientalis europaea* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Туранівка, ЗУ «Туранівська дача», сосновий ліс зеленомоховий, 05.08.2004; Черніг.

обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Роговка, сосновий ліс злаково-зеленомоховий, 10.07.2005; масове ураження.

***Sphaerellopsis* Cooke**

***Sphaerellopsis filum* (Biv.: Fr.) B. Sutton**, телеоморфа *Eudarlucia caricis* (Biv.: Fr.) O.E. Eriksson

У теліях *Melampsora* sp. на листках *Salix alba* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Ломленка, ЗУ «Ломленка», заплава р. Івотки, 21.09.2003. В урединіях *Melampsora allii-fragilis* Kleb. на листках *S. fragilis* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Зноб-Трубчевська, НППДС, заплава р. Улиці, 04.10.2004. В урединіях *Puccinia acetosae* Barclay на листках *Rumex acetosae* L. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, НППДС, заплава р. Десни, заплавний дубово-сосновий ліс, 14.06.2005.

***Sphaeropsis* Sacc.**

***Sphaeropsis sapinea* (Fr.) Dyko et B. Sutton**

На шишках *Picea abies* (L.) H. Karst. — Сум. обл., Серед.-Буд. р-н, с. Стара Гута, НППДС, сосновий ліс, 24.05.2005. На сухих гілках, опалій хвої, корі, шишках *Pinus sylvestris* L. — Сум. обл., Ямпіл. р-н, с. Олине, дубово-сосновий ліс, 20.09.2003; Серед.-Буд. р-н, с. Очкине, сосновий ліс зеленомоховий, 24.09.2004; с. Зноб-Трубчевська, НППДС, сосновий ліс зеленомоховий, 06.10.2004; с. Стара Гута, НППДС, сосновий ліс чорницевий, 25.05.2005.

***Stagonosporopsis* Died.**

***Stagonosporopsis hortensis* (Sacc. et Malbr.) Petr.** (= *Phoma bolthauseri* (Sacc.) Boerema, R. Pieters et Hamers)

На живих листках *Trifolium repens* L. — Черніг. обл., Новг.-Сівер. р-н, с. Пушкарі, заплава р. Десни, луки, 09.07.2005; трапляється зрідка.

Автори статті висловлюють щире подяку канд. біол. наук С.М. Панченку за переданий гербарний зразок *Achyris amaranthoides* L. та консультації щодо флори та рослинності Деснянсько-Старогутського НПП.

1. Андриєнко Т.Л., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны. — Киев: Наук. думка, 1983. — 216 с.
2. Голубцова Ю.І., Карпенко К.К. Гриби «Болота Олине» (Новгород-Сіверське Полісся) // Укр. ботан. журн. — 62, № 3. — С. 411—421.
3. Екологічна мережа Новгород-Сіверського Полісся / С.М. Панченко, Т.Л. Андриєнко, Г.Г. Гаврись, Ю.В. Кузьменко. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. — 92 с.
4. Ланько А.И. Новгород-Северское Полесье // Физико-географ. район. Украинской ССР. — Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1968. — С. 122—138.
5. Мережко Т.А. Систематические заметки о видах рода *Hendersonia* Berk. на Украине // Нов. системат. высш. и низш. раст. — К.: Наук. думка, 1974. — С. 138—141.
6. Мережко Т.А. Флора грибов Украины. Сферопсидальные грибы. — Киев: Наук. думка, 1980. — 208 с.

7. Морочковський С.Ф. Бура плямистість листя соняшника, що викликається грибом *Septoria helianthi* Ell. et Kell. // Укр. ботан. журн. — 1951. — 8, № 3. — С. 84—85.
8. Панченко С.М., Мосякін С.Л. *Achyris amaranthoides* L. (*Chenopodiaceae* Vent.) — новий адвентивний вид у флорі України // Укр. ботан. журн. — 2005. — 62, № 2. — С. 213—217.
9. Фіторизноманіття Українського Полісся та його охорона / Під заг. ред. Т.Л. Андриєнко. — Київ: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.

Рекомендує до друку
І.О. Дудка

Надійшла 01.06.2006

Т.В. Андрианова, Ю.И. Голубцова

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

ФИТОТРОФНЫЕ АНАМОРФНЫЕ ГРИБЫ НОВГОРОД-СИВЕРСКОГО ПОЛЕСЬЯ

Впервые проведены детальные исследования фитотрофных анаморфных грибов Новгород-Сиверского Полесья (Черниговская и Сумская области). Анаморфные микромицеты представлены 31 видом из 15 родов *Hyphomycetes* и 88 видами из 32 родов *Coelomycetes*, зарегистрированных на 84 видах питающих растений 67 родов 38 семейств. За период 2003—2005 гг. отмечено 96 новых для территории исследования анаморфных микромицетов, 7 — новых для Украинского Полесья и 6 — новых для Левобережной Украины. Обнаружены также новые для Украины виды — *Alysidium resinae* (Fr.) M.B. Ellis var. *microsporum* B. Sutton, *Bactridium flavum* Kunze, *Choanatiara lunata* DiCosmo & Nag Raj, *Cytoplacosphaeria rimosa* (Oudem.) Petr., *Fusicladium romellianum* Ondřej, *Phragmocephala elliptica* (Berk. & Broome) S. Hughes.

Ключевые слова: анаморфные грибы, *Coelomycetes*, *Hyphomycetes*, *Septoria*, *Phoma*, *Ramularia*, новые виды, Полесье, Украина

T.V. Andrianova, Yu.I. Golubtsova

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

PHYTOTROPHIC ANAMORPHIC FUNGI OF THE NOVGOROD-SIVERS'K POLISSIA

Detailed survey of phytotrophic anamorphic fungi was carried out in the Novgorod-Sivers'k Polissia (Chernihiv and Sumy regions) for the first time. Anamorphic fungi are represented by 31 species of 15 genera of *Hyphomycetes* and 88 species of 32 genera of *Coelomycetes* reported on 84 species of host plants from 67 genera of 38 families. There have been collected 96 anamorphic fungi that are new for the Novgorod-Sivers'k Polissia, 7 anamorphic fungi that are new for the Ukrainian Polissia and 6 anamorphic fungi that are new for the left bank Dnieper river region of Ukraine in 2003—2005. There are new for the Ukraine species of *Alysidium resinae* (Fr.) M.B. Ellis var. *microsporum* B. Sutton, *Bactridium flavum* Kunze, *Choanatiara lunata* DiCosmo & Nag Raj, *Cytoplacosphaeria rimosa* (Oudem.) Petr., *Fusicladium romellianum* Ondřej, *Phragmocephala elliptica* (Berk. & Broome) S. Hughes.

Key words: anamorphic fungi, *Coelomycetes*, *Hyphomycetes*, *Septoria*, *Phoma*, *Ramularia*, new species, Polissia, Ukraine